

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

***Анотація.** У статті розглянуто методи оцінки інноваційного потенціалу, які використовуються для аналізу спроможності підприємства конкурувати на ринку інноваційних технологій. Інноваційний потенціал формується під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів та складається з сукупності виробничих, наукових, фінансових, маркетингових, кадрових, організаційних ресурсів. Кожна складова інноваційного потенціалу має особливі цілі використання й розвитку, перебуває під впливом різних чинників і залежно від рівня розвитку може бути зарахована до сильних або слабких сторін підприємства. Розглянуто побудову ефективної стратегії управління інноваційним потенціалом для успішної діяльності підприємства, вона має бути направлена не лише на використання існуючих можливостей, а й на виявлення і розвиток тих характеристик, які визначатимуть успіх підприємства в майбутньому. Розглянута в роботі методика оцінки рівня інноваційної активності підприємства дозволяє оцінити сильні та слабкі сторони організації та характер впливу чинників зовнішнього середовища на її інноваційний розвиток.*

***Ключові слова:** інноваційний потенціал; інновації; інноваційна активність підприємства; оцінка потенціалу; стратегія інноваційного розвитку.*

Kubakh I.V., Sytnyk N.I.

**INNOVATIVE POTENTIAL AS A PROVISION FOR PROVIDING A HIGH
LEVEL OF COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE**

Annotation. *In the article the essence methods of evaluating the innovative potential used to analyze the company's ability to compete in the market of innovative technologies. Innovation potential is formed under the influence of external and internal factors and consists of a set of industrial, scientific, financial, marketing, personnel, organizational resources. Each component of the innovation potential has specific goals of use and development, is influenced by various factors and depending on the level of development can be credited to the strengths or weaknesses of the enterprise. Consideration is given to the construction of an effective strategy for managing innovation potential for the successful operation of the enterprise; it should be aimed not only at using existing opportunities, but also in identifying and developing those characteristics that will determine the success of the enterprise in the future. The methodology of assessing the level of innovation activity of the enterprise, which is considered in the work, allows us to assess the strengths and weaknesses of the organization and the nature of the influence of factors of the environment on its innovative development.*

Key words: *Innovation potential; innovations; enterprise innovative activity; assessment of potential; innovation development strategy.*

Кубах И.В., Сытник Н.И.

ИННОВАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ КАК УСЛОВИЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВЫСОКОГО УРОВНЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. *В статье рассмотрены методы оценки инновационного потенциала, которые используются для анализа способности предприятия конкурировать на рынке инновационных технологий. Инновационный потенциал формируется под влиянием внешних и внутренних факторов и состоит из совокупности производственных, научных, финансовых, маркетинговых, кадровых, организационных ресурсов. Каждая составляющая инновационного потенциала имеет особые цели использования и развития, находится под влиянием различных факторов и в зависимости от уровня развития может быть отнесена к сильным или слабым сторонам предприятия. Рассмотрено*

построение эффективной стратегии управления инновационным потенциалом для успешной деятельности предприятия, она должна быть направлена не только на использование существующих возможностей, но и на выявление и развитие тех характеристик, которые будут определять успех предприятия в будущем. Рассмотрена в работе методика оценки уровня инновационной активности предприятия позволяет оценить сильные и слабые стороны организации и характер влияния факторов внешней среды на ее инновационное развитие.

Ключевые слова: *инновационный потенциал; инновации; инновационная активность предприятия; оценка потенциала; стратегия инновационного развития.*

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Постійний розвиток інноваційного потенціалу є єдиним шляхом забезпечення стабільного економічного зростання. Від належного рівня інноваційного потенціалу залежить успішна інноваційна діяльність підприємства. На сьогоднішній день інновації охоплюють майже всі сфери суспільного життя. Інновації виступають запорукою економічної ефективності, сталого розвитку та конкурентоспроможності підприємства. Необхідність розроблення та впровадження інновацій робить актуальним визначення факторів, що впливають на здатність підприємства до інноваційної діяльності, тобто інноваційного потенціалу. З урахуванням цього, методи оцінки інноваційного потенціалу слід розглядати як важливий елемент у плануванні інноваційної діяльності підприємства, що потребує ретельного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження й вирішення питань інноваційного потенціалу підприємств були викладені у роботах таких вчених, як: Андреева В.Г., Белявська К.С., Грицуленко С.І., Гришко В.А., Зубко Т.Л., Колещук О.Я., Крет Н.І., Королько О.М., Лощина Л.В., Мілашенко В.М., Отливанська Г.А., Орлов В.М., Тарасенко І.О., Сидорчук І.П., Уманський І.І.[1-7]

Формування цілей статті. Метою статті є визначення основних методів оцінки інноваційного потенціалу, які використовуються при аналізі основних складових діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційний потенціал – це сукупність виробничих, наукових, фінансових, маркетингових, кадрових, організаційних ресурсів і можливостей, що забезпечують готовність і здатність підприємства здійснювати інноваційну діяльність при постійному удосконаленні системи управління нею з урахуванням факторів нестабільності ринкового середовища. [1, с. 73].

На інноваційний потенціал впливають зовнішні та внутрішні фактори. До зовнішніх факторів можна віднести способи підтримки, такі як: державна, структурно-організаційна, науково-технічна, маркетингова. Внутрішніми факторами являються ресурсні можливості: матеріально-технічні, інформаційно-інтелектуальні, фінансові ресурси, людські ресурси [2, стр.75].

Під час оцінки інноваційного потенціалу підприємства виникає ряд проблем. Одна з них пов'язана з самою оцінкою інноваційного потенціалу. Подібний аналіз є досить складним, він полягає в тому що, оцінку деяких елементів інноваційного потенціалу неможливо виконати за допомогою кількісних показників. В цьому випадку використовується метод експертних оцінок, який ґрунтується на основі суб'єктивних думок експертів без якихось розрахунків.

Всі експертні оцінки поділяються на дві групи — індивідуальні та колективні. Індивідуальні експертні методи полягають у використанні думок кожного експерта без врахування загальної думки експертів. Для цього застосовують метод інтерв'ю та анкетування. Основними перевагами індивідуальних методів експертних оцінок є простота організації обстеження, зрозумілість, врахування і використання набутих знань і досвіду кожного експерта. Обмеженням застосування цих методів виступає обмеженість знань,

інформації експертів з суміжних сфер діяльності. На практиці більше застосовуються колективні експертні методи. Під час застосування цих методів у експертів формується єдина думка щодо питань, які вимагають від них певної оцінки. До таких методів відносять: метод комісії, методи Дельфі, відстороненого оцінювання, конференція ідей та ін. [3]

Інноваційний потенціал підприємства можна розглядати як інтегрований набір взаємопов'язаних ресурсів, що характеризує здатність підприємства під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників створювати та ефективно впроваджувати інновації для досягнення інноваційних стратегічних змін, підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності підприємства. Складність процесу формування інноваційного потенціалу підприємства призводить до значних методологічних труднощів щодо його оцінки. Механізм та результати такої оцінки повинні відповідати певним вимогам, основними з яких є такі [4, с. 49]: 1) оцінювання рівня інноваційного потенціалу підприємства, потрібно проводити з урахуванням усіх факторів, що беруть участь у його формуванні; 2) не заперечуючи можливість та необхідність якісного оцінювання рівня інноваційного потенціалу підприємства, повне уявлення про нього вимагає проведення його кількісного оцінювання, результат якого повинен бути однозначним і характеризуватися припустимим рівнем точності; 3) для оцінювання інноваційного потенціалу підприємства потрібно заздалегідь створити потужну інформаційну базу, яка б включала необхідні дані, що характеризують усі аспекти діяльності підприємства; 4) оцінюючи інноваційний потенціал підприємства, потрібно уникати суб'єктивних думок та орієнтуватися на застосування формалізованих оцінок.

Щоб оцінити інноваційний потенціал експерти мають проаналізувати наступні складові: фінансовий, кадровий, інформаційний, маркетинговий, матеріально-технічний потенціали, обраного для дослідження підприємство. Кожна складова інноваційного потенціалу має особливі цілі використання й розвитку, перебуває під впливом різних чинників і залежно від рівня розвитку може бути зарахована до сильних або слабких сторін підприємства. [5, стр.99]

Розглянемо дані складові:

Фінансовий потенціал. Відображає відповідність фінансового стану, кредитоспроможність та ефективну систему управління фінансами підприємств для забезпечення сталої інноваційної діяльності на всіх етапах інноваційного циклу.

Кадровий потенціал. Характеризує можливості співробітників і працівників підприємства застосовувати нові знання та технології, організаційні та управлінські рішення, впроваджувати, розробляти та випускати нові інноваційні продукти. Цей компонент багато в чому визначає систему управління, її гнучкість, адаптивність.

Матеріально-технічний потенціал. Цей компонент характеризує відповідність матеріально-технічного стану підприємства, наявність резервів або можливість їх швидкого отримання, сучасність обладнання та технологій, ефективність роботи та проектно-технологічні послуги.

Інформаційний потенціал. Відображає інформаційну безпеку підприємства, ступінь повноти та точності інформації, необхідної для ефективного інноваційного розвитку рішення. В рамках інформаційного потенціалу можна окремо виділити інформаційно-обчислювальний потенціал, до якого належить комплекс технічного програмного забезпечення, математичні, організаційні та економічні інструменти та спеціалізований персонал, призначений для автоматизація процесу виконання завдань управління підприємством у різних сферах діяльності.

Маркетинговий потенціал. Характеризує ступінь готовності, здатність підприємства, його маркетингову службу своєчасно і якісно виконувати маркетингові функції, вирішити намічені завдання, а також ступінь відповідності цього стану маркетингу послуги державі, яка необхідна для вирішення завдань. Характеризує також наявність зв'язкових зв'язків, що відображають рівень впевненості та ефективності взаємодії підприємства з елементами навколишнього середовища, що сприяє досягненню мети інноваційної діяльності, тобто наявність

надійних відносин з партнерами, постачальниками ресурсів, канали розподілу та продажу, споживачами інноваційних продуктів.

Для розроблення ефективної стратегії управління інноваційним потенціалом підприємства потрібно використовувати таку систему показників, які найбільш детально характеризують стан та рівень використання складових інноваційного потенціалу. Система показників, яка пропонується для комплексної оцінки інноваційного потенціалу підприємства, повинна відповідати таким вимогам:

- включати показники, що характеризують інноваційний потенціал за всіма складовими;
- забезпечувати можливість порівняння показників, які використовуються для аналізу на різних підприємствах;
- спрямовуватися на виконання підприємством поточних та перспективних задач;
- має бути узгоджена з існуючою на підприємстві звітністю;
- витрати на збір та обробку інформації згідно обраної системи показників повинні бути мінімальними [6].

Аналізуючи таким чином показники діяльності підприємства можна отримати інтегральний показник, що дозволяє оцінити рівень інноваційного потенціалу підприємства, його можливості здійснювати ті чи інші інновації або про необхідність розвитку складової інноваційного підприємства.

Важливим фактором для детального аналізу інноваційного потенціалу є оцінка інноваційної активності підприємства. Інноваційна діяльність підприємства - це відображення здатності керівництва планувати та успішно впроваджувати зміни стратегічного характеру, спрямованих на постійний розвиток інноваційних можливостей з метою прогнозування та створення нових потреб та засобів їх задоволення і, як наслідок, підвищення економічної та соціальної ефективності підприємства.

Цей показник є комплексним, за допомогою якого можна отримати обґрунтовану оцінку. Щоб розрахувати даний показник можна використати підхід І.Ансоффа для оцінки конкурентного статусу підприємства, за яким дана позиція

на ринку визначається трьома чинниками: рентабельністю стратегічних капітальних вкладень, ступенем «оптимальності» стратегії підприємства та мірою відповідності цієї стратегії його потенціалу [7]. Даний підхід дозволяє визначити перспективний інноваційний статус підприємства за умови дотримання чинної стратегії у майбутньому та обґрунтувати напрями розвитку його майбутніх можливостей.

При обґрунтуванні розміру необхідних капіталовкладень в інновації потрібно враховувати те, що залучення додаткових фінансових ресурсів сприяє підвищенню інноваційного потенціалу підприємства тільки до визначеної точки. По-перше, це визначено тим, що після досягнення певного рівня корисність кожної додаткової одиниці фінансових ресурсів починає зменшуватись і подальше нарощування інноваційних можливостей підприємства за рахунок збільшення фінансування стає неможливим; по-друге, наявність необхідних коштів лише визначає потенційну можливість підприємства до здійснення змін. Тільки від компетентності менеджменту залежить, якою мірою ця можливість буде реалізована, адже саме ступінь використання можливостей визначає рівень інноваційності підприємства.

Аналіз інноваційної активності підприємства можна використати для розробки інноваційної стратегії. Ефективна стратегія інноваційного розвитку має бути спрямована на усунення слабких сторін, які заважають підприємству успішно розвиватись та використовувати потенційні можливості. Стратегія має опиратись на використання конкурентних переваг але потрібно також не забувати, що в умовах постійної мінливості, сильні сторони підприємства можуть стати її слабостями. Саме тому, стратегія ефективного інноваційного розвитку має бути направлена не лише на використання існуючих можливостей, а й на виявлення і розвиток тих характеристик, які визначатимуть успіх підприємства в майбутньому.

Висновки. Підсумовуючи результати проведеного дослідження можна зазначити, що «інноваційний потенціал підприємства» є комплексним поняттям, яке включає в себе кількісний і якісний склад ресурсів, що використовуються під

час створення та реалізації інновацій. Розглянута в роботі методика оцінки рівня інноваційної активності підприємства дозволяє оцінити сильні та слабкі сторони організації та характер впливу чинників зовнішнього середовища на її інноваційний розвиток.

Ефективне управління інноваційним потенціалом є умовою забезпечення високого рівня конкурентоспроможності. Тому володіння методами оцінки інноваційного потенціалу повинно розглядатися як одна з ключових компетенцій сучасного підприємства, орієнтованого на інновації та інтенсивний розвиток.

Література:

1. Інноваційний потенціал оператора зв'язку: формування, оцінювання та ефективність використання: монографія / [Грицуленко С.І., Орлов В.М., Отливанська Г.А., Уманський І.І.]. – О.: ВМВ, 2013. – 260 с.
2. Зубко Т.Л. Зміст поняття і методи оцінки інноваційного потенціалу підприємства [Текст] / Т.Л. Зубко, В. Г. Андрєєва // Економіка. Менеджмент.Бізнес. №1(15) – 2016 – ДУТ. С. 74–81.
3. Метод експертних оцінок [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/19650323/ekonomika/metodi_ekspertnih_otstinok
4. Гришко В.А. Формування та оцінювання інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств / В.А. Гришко, О.Я. Колешук, Н.І. Крет // Проблеми економіки і управління. – 2009. – № 640. – С. 47 – 55.
5. Сидорчук І.П. Сутність, структура та особливості оцінювання інноваційного потенціалу промислового підприємства [Текст] / І.П. Сидорчук // Економіка і регіон. №2(45) – 2014 – ПолтНТУ. С. 97–101.
6. Лощина Л.В.Комплексна оцінка інноваційного потенціалу підприємства: теоретико-методичні підходи / Л.В.Лощина, В.М. Мілашенко // Вісник ДДМА. – 2008. - № 3(13).- С.163-167
7. Тарасенко І.О. Оцінка інноваційної активності підприємства в системі стратегічного управління / І.О. Тарасенко, О.М. Королько, К.С. Белявська // Актуальні проблеми економіки.-2009.- № 9(99).-С.133-141

References

1. Innovaciinii potencial operatora zvyazku:formuvannya, ocinyuvannya ta efektyvnist vikoristannya: monografiya / [Griculenko S.I., Orlov V.M.,Otlivanska G.A., Umanskii I.I.]. – O.: VMV, 2013. – 260 s.
2. Zubko T.L. Zmist ponyattya i metodi ocinki innovaciinogo potencialu pidpriemstva [Tekst] / T.L.
3. Metod ekspertnih ocinok [Elektronni resurs] — Rejim dostupu do resursu:http://pidruchniki.com/19650323/ekonomika/metodi_ekspertnih_otcinok
4. Grishko V.A. Formuvannya ta ocinyuvannya innovaciinogo potencialu mashinobudivnih pidpriemstv / V.A. Grishko, O.Ya. Koleschuk, N.I. Kret // Problemi ekonomiki i upravlinnya – 2009. – № 640. – С. 47 – 55.
5. Sidorchuk I.P. Sutnist_ struktura ta osoblivosti ocinyuvannya innovaciinogo potencialu promislovogo pidpriemstva [Tekst] / I.P. Sidorchuk // Ekonomika i region. №2(45) – 2014 – PoltNTU. S. 97–101.
6. Loschina L.V.Kompleksna ocinka innovaciinogo potencialu pidpriemstva: teoretiko-metodichni pidhodi / L.V.Loschina, V.M. Milashenko // Visnik DDMA. – 2008.-№ 3(13).-S.163-167
7. Tarasenko I.O. Ocinka innovaciinoi aktivnosti pidpriemstva v sistemi strategichnogo upravlinnya / I.O. Tarasenko, O.M. Korolko, K.S. Belyavska // Aktualni problemi ekonomiki.-2009.-№ 9(99).-S.133-141